

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2022

Ålands tingsrätt
Ålands förvaltningsdomstol

Innehållsförteckning

Lagmannens årsöversikt	2
Inledning	2
1. Domkretsen	3
2. Domstolarnas personal.....	3
3. Domstolarnas organisation.....	3
4. Domstolarnas utrymmen.....	4
5. Verksamhet och resultat.....	4
Tingsrättens avgöranden	5
5.1 Brottmål	5
5.2 Tvistemål.....	5
5.3 Ansökningsärenden	5
5.4 Medlingar.....	6
5.5 Hovrättens ändringsprocent.....	6
5.6 Förvaltningsdomstolens avgöranden	6
5.7 Delgivningsverksamhet.....	6
6. Utbildning	6

Lagmannens årsöversikt

År 2022 är ett år som de flesta av oss kommer att minnas. Den 24 februari 2022 angrep Ryssland Ukraina och det blev ett fullskaligt krig i Europa, vilket för många av oss hade varit en helt främmande tanke. Under året måste samhället i stort och då även domstolarna närmare begrunda hur verksamheten skulle kunna bedrivas vidare även under undantagsförhållanden. Kriget medförde även ekonomiska utmaningar då bland annat priset för elektricitet sköt i höjden, inflationen var hög och den allmänna prisnivån steg.

Under år 2022 släppte äntligen Covid-19 pandemin greppet över samhället i stort, men för Ålands tingsrätts och Ålands förvaltningsdomstols del fortsatte dock pandemin att inverka på verksamheten då ärenden anhopats. Avsikten var att ibruktagandet av ärendehanteringssystemet AIPA vid tingsrätten skulle fortsätta under år 2022 så att utöver ansökningsärenden och tvistemål skulle systemet även omfatta brottmål. Ibruktagandet av brottmåls AIPA uppskötts dock två gånger under året för att sedan uppskjutas till år 2023.

Under år 2022 togs ärendehanteringssystemet HILDA i bruk, vilket innebär att förvaltningen övergick till elektronisk hantering. HILDA möjliggör ett tydligare synliggörande av det administrativa arbete som utförs inom domstolarna.

Den alltmer elektroniska verksamheten vid domstolarna ställer stora krav på personalen och deras kunnande. Behovet av fortbildning är uppenbart men tyvärr har inte utbudet på svensk utbildning mött behovet. Personalen har varit öppna för att anamma nya förfaringsätt och att lära sig nytt. Det ständigt ändrade datumet för införande av brottmåls AIPA är dock frustrerande.

Till tingsrätten inkom under året 1 657 ärenden, vilket var 232 fler ärenden än året innan. I resultatförhandlingarna hade prognosen varit 1 652 ärenden. Ökningen hänför sig främst till de summariska ärendena men även de egentliga tvistemålen och ansökningsärendena har ökat i någon mån. Tingsrättens handläggningstider är tillfredsställande för alla andra ärendegrupper förutom för omfattande tvistemål där den är för lång. I en strävan att åtgärda detta har en omfördelning av ärenden gjorts.

Till förvaltningsdomstolen inkom under året 109 mål, vilket var färre än året innan då det inkom exceptionellt många ärenden, 175 stycken. Även under år 2022 inkom och avgjordes ett förhållandevis stort antal barnskyddsärenden och mål gällande sociala förmåner, vilka mål ska handläggas brådskande.

Domstolarnas uppgift är att ge rättsskydd genom att avgöra inkomna ärenden tillförlitligt, trovärdigt, snabbt och till skäliga kostnader. För att klara av denna uppgift behöver domstolarna tillräckligt med resurser i form av personal som erhåller adekvat fortbildning samt ärendehanteringssystem som är fungerande och ändamålsenliga.

År 2022 var ett arbetsår präglad av strävan till återhämtning efter pandemin och det var tillfredsställande att konstatera att verksamheten började löpa normalt igen. En framgångsrik verksamhet förutsätter bland annat att domstolarna har sin personal på plats, att deras kunskapsnivå kan upprätthållas och utvecklas samt att ärendehanteringssystemen är fungerar på avsett sätt. Utmaningarna inför kommande år adekvat fortbildning för framför allt kanslipersonalen på svenska och fungerande ärendehanteringssystem, som stöder arbetet.

Även i år vill jag rikta ett uppriktigt tack till domstolarnas personal. Utan personalen och dess stora insats skulle domstolarnas samhällsviktiga arbete inte vara möjligt.

Lagman Kristina Fagerlund

1. Domkretsen

Tingsrättens grunduppgift är att ge rättsskydd genom att avgöra inkomna tviste- och brottmål samt ansökningsärenden.

Förvaltningsdomstolens grunduppgifter är att ge rättsskydd genom att avgöra besvär över myndigheters beslut i förvaltningsärenden. Förvaltningsdomstolen handlägger också förvaltningstvistemål som gäller offentlig rättslig betalningsskyldighet eller någon annan skyldighet eller rättighet som har sin grund i ett offentligt rättsförhållande.

Domstolarnas domkrets är landskapet Åland med dess sexton kommuner. Ålands befolkning uppgår till cirka 30 000 personer.

Ålands tingsrätt hör till Åbo hovrätts domkrets. De avgöranden som tingsrätten givit i egenskap av sjörett överklagas till Helsingfors hovrätt.

Ålands förvaltningsdomstols avgöranden överklagas till högsta förvaltningsdomstolen i Helsingfors.

2. Domstolarnas personal

Vid domstolarna finns tretton ordinarie tjänster enligt följande:

- en lagman
- en förvaltningsdomare
- två tingsdomare
- två tingsnotarier
- en förvaltningssekreterare
- fem tingssekreterare
- en stämningssman.

Vid förvaltningsdomstolen tjänstgör en assessor sedan 1.9.2020 med på basis av ett tidsbestämt förordnande på tre år. Assessorn har varit tjänstledig under senare delen av år 2022. Förvaltningsdomstolen har en extra tjänst som extra ordinarie förvaltningsdomare under perioden 1.10.2022-31.12.2023.

Vid tingsrätten finns 39 nämndemän samt två ordinarie sjöfartsakkunniga och fyra suppleanter.

Vid förvaltningsdomstolen finns sakkunniga inom barnskydds-, adoptions-, specialomsorgs-, rusmedelsvård-, mental- och smittskyddsärenden.

3. Domstolarnas organisation

Tingsrätten är förvaltningsmässigt ett chefsämbetsverk där lagmannen ensam avgör största delen av de förvaltningsrättsliga ärendena efter det att förvaltningssekreteraren förberett dem.

Lagmannen är administrativ chef även för förvaltningsdomstolen och sköter då en överdomares förvaltningsuppgifter.

Tingsrättens kansli fungerar även som förvaltningsdomstolens kansli.

Tingsrätten är uppdelad i rotlar. Rotel 1 innehas av lagmannen som utöver det administrativa uppgifterna även handlägger större delen av de egentliga tvistemålen.

Rotel 2 och 3 innehas av tingsrättens två tingsdomare och där handläggs alla brottmål. Rotel 2 handlägger även en del tvistemål, företagssaneringar och alla sjörättsmål. Rotel 3 handlägger även utsökingsbesvär.

Rotel 4 innehas av tingsnotarierna som erhåller sin domstolspraktik. Tingsnotarierna handlägger i huvudsak ansöknings- och konkursärenden samt mindre brottmål.

Förvaltningsdomaren är enligt lag även tingsdomare vid tingsrätten och innehar där rotel 5.

Förvaltningsdomaren handlägger regelmässigt tvångsmedelsärenden och deltar ibland som medlem i fulltaliga sammansättningar.

En tingssekreterare är förordnad att handlägga de summariska ärendena med undantag för vräkningsärenden och hypotekstalan, vilka handläggs av tingsnotarierna. Samma tingssekreterare fungerar även som sekreterare vid förvaltningsdomstolen.

Tingsrättens kansli omhänderhar ekonomi- och personalförvaltning, utrymmen, datatjänster, kundbetjäning, säkerhet och delgivningar. Kanslienheten består av förvaltningssekreteraren, den arkivansvariga tingssekreteraren samt tre tingssekreterare och en stämningssman.

Förvaltningsdomaren är ordförande i förvaltningsdomstolen och fungerar oftast även som föredragande.

Lagmannen fungerar som ordförande vid förvaltningsdomarens förfall.

4. Domstolarnas utrymmen

Ålands tingsrätt och Ålands förvaltningsdomstol har gemensamma utrymmen i statens ämbetshus vid Torggatan 16 i Mariehamn. Ämbetshuset har genomgått mer grundläggande renoveringar under tiden december 2016 till januari 2021. Domstolarna fick tillgång de nya, renoverade utrymmen i december 2018.

5. Verksamhet och resultat

Målsättningen både för tingsrätten och förvaltningsdomstolen är att avgöra lika många mål som det kommit in.

De vid resultatförhandlingarna överenskomna och de förverkligade siffrorna är följande:

Inkomna ärenden under år 2022	Avgjorda ärenden under år 2022
1657	1502
Viktad arbetsmängd år 2022	Viktad arbetsmängd år 2021
695	735
Produktivitetsmål år 2022	Produktivitetsmål år 2021
69	77
Lönsamhet utan lokalhyror år 2022	Lönsamhet utan lokalhyror år 2021
1311	1111

Handläggningstider	Målsättning	Förverkligat
Brottmål	6,0 månader	6,9 månader
Omfattande tvistemål	22,4 månader	16,1 månader
Skuldsaneringar	6,6 månader	Inga avgöranden
Summariska ärenden	2,3 månader	2,2 månader

Tingsrättens avgöranden

5.1 Brottmål

Bedömningen vid resultatförhandlingarna var att det skulle inkomma 220 egentliga brottmål år 2022. Resultatet var 218 inkomna brottmål, vilket i stort sett var samma antal som året före då 215 brottmål inkom.

Bedömningen var att 220 brottmål skulle avgöras men resultatet var 206 avgjorda brottmål, vilket var tre fler än året innan.

Bedömningen var att till tingsrätten skulle inkomma 10 andra straffrättsliga ärenden medan resultatet var 14 ärenden. Antalet avgjorda uppskattades till 10 ärenden, men resultatet var 14 avgjorda ärenden. Antalet tvångsmedelsärenden uppskattades till 25 medan resultatet var 35 inkomna ärenden. År 2022 avgjordes 26 ärenden. År 2021 inkom 34 och avgjordes 35 ärenden.

5.2 Tvistemål

Bedömningen vid resultatförhandlingarna var att det skulle inkomma 50 omfattande tvistemål år 2022.

Resultatet var 43 omfattande tvistemål, vilket i stort sett motsvarande vad som kom in året före nämligen 38 mål. Bedömningen var att 50 tvistemål skulle avgöras, men resultatet var 57 avgjorda, vilket var 12 fler än året före.

Bedömningen vid resultatförhandlingarna var att det skulle inkomma 1 000 summariska ärenden år 2022. Resultatet var 1081 summariska ärenden. Jämfört med år 2021 då det inkom 905 var det hela 176 ärenden fler. Bedömningen var att 1 000 summariska ärenden skulle avgöras, men resultatet var 957 avgjorda. År 2021 avgjordes 901 summariska ärenden vilket var 56 färre ärenden.

5.3 Ansökningsärenden

Bedömningen vid resultatförhandlingarna var att det skulle inkomma 50 äktenskapsskillnadsärenden år 2022. Resultatet var 64 äktenskapsskillnadsärenden, vilket var 15 fler än 2021. Bedömningen var att 50 äktenskapsskillnadsärenden skulle avgöras, men resultatet var 49 avgjorda, ett färre än året före.

Bedömningen vid resultatförhandlingarna var att det skulle inkomma 130 övriga ansökningsärenden år 2022. Resultatet var 187 övriga ansökningsärenden. Jämfört med år 2021 då det inkom 153 var det 34 fler ärenden. Bedömningen var att 130 övriga ansökningsärenden skulle avgöras men resultatet var hela 183 avgjorda. År 2021 avgjordes 153 ansökningsärenden vilket var 30 färre.

Bedömningen vid resultatförhandlingarna var att det skulle inkomma 5 skuldsaneringsärenden år 2022, men endast ett ärende inkom. År 2021 inkom inga ärenden. Bedömningen var att 5 skuldsaneringsärenden skulle avgöras, men inga avgjordes. År 2021 avgjordes inga ärenden.

5.4 Medlingar

Vid tingsrätten avgjordes under året ett ärende vid medling i ett barnärende.

5.5 Hovrättens ändringsprocent

Åbo hovrätt har under år 2022 avgjort 48 ärenden från Ålands tingsrätt. Hovrätten ändrade inte alls i 14,6 procent av avgörandena. Hovrätten ändrade i 16,6 procent av avgörandena slutresultatet och motiveringarna på grund av ny värdering av bevisningen, i 25 procent ändrades slutresultatet och motiveringarna av annat skäl och i 2,1 procent rörde ändringen bara en för slutresultatet oväsentlig del. Inga mål återförvisades och i 2,1 procent fastställdes en förlikning. I 6,3 procent av ärenden förföll givande av utlåtande. Hovrätten beviljade inte tillstånd till fortsatt handläggning i 31,3 procent av avgörandena.

5.6 Förvaltningsdomstolens avgöranden

Till förvaltningsdomstolen inkom under året 109 mål medan 116 ärenden avgjordes, medan motsvarande siffror år 2021 var 174 ankomna ärenden och 113 avgjorda. Medelhandläggningstiden för avgörande av ärendena har förlängts från 13 månader år 2021 till 21,9 månader 2022. År 2021 avgjordes många barnskyddsärenden och socialvårdsärenden vilka ärendegrupper ska handläggas brådskande, varför medelhandläggningstiden förkortades det året, men vilket samtidigt medförde att andra mål fått vänta med därpå följande längre handläggningstid.

Högsta förvaltningsdomstolen avgjorde under år 2022 16 ärenden från Ålands förvaltningsdomstol jämfört med 10 året innan. I elva fall beviljades inte besvärstillstånd, i fyra fall skedde ingen ändring och i ett fall ändrades avgörandet.

5.7 Delgivningsverksamhet

Tingsrätten har en stämningsman. Under år 2022 inkom sammanlagt 2 092 delgivningsärenden, varav 1 925 delgavs medan det i 167 fall meddelades hinder.

6. Utbildning

Domstolarna ordnade en egen endags internutbildning i användningen av brottmåls AIPA. Stämningsmannen har under året deltagit i utbildning för stämningsmän ordnad av domstolsverket. Domstolarnas personal deltog år 2022 i utbildning under sammanlagt 20,66 dagar, vilket ger ett medeltal om 1,47 dagar per person. Fördelningen av fortbildningsdagar mellan domar- och kanslipersonal är att domarna hade 3,44 dagar per person medan kanslipersonalen hade 0,49 dagar i genomsnitt. Grunden till denna skillnad ligger i avsaknaden av svenskspråkig utbildning för kanslipersonalen. Sammanlagt hade personalen under år 2022 använt 165,30 timmar för utbildning.